نفت و انرژی

کدام پالایشگاه‌ها در افزایش تولید بنزین سهم داشتند؟

تولید بنزین در فاصله ماه‌های شهریور تا پایان آذر امسال با انجام برخی اقدام‌ها فنی بیش از ۱۰ میلیون لیتر افزایش یافته است.

به گزارش زمان به نقل از شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، میانگین تولید روزانه بنزین موتور در پنج ماهه نخست سال ۹۷.۵ میلیون لیتر بوده که این مقدار در آذر به‌صورت میانگین روزانه به ۱۰۷ میلیون لیتر رسیده است.

افزایش تولید روزانه بنزین کشور به‌ترتیب در پالایشگاه اصفهان ۱.۸ میلیون لیتر، پالایشگاه امام‌خمینی (ره) شازند ۳.۳ میلیون لیتر، پالایشگاه بندرعباس ۰.۸ میلیون لیتر، پالایشگاه تبریز ۰.۳ میلیون لیتر، پالایشگاه تهران ۰.۵ میلیون لیتر، پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس ۳.۲ میلیون لیتر، پالایشگاه شیراز ۰.۱ میلیون لیتر و پالایشگاه نفت لاوان ۰.۱ میلیون لیتر بوده است.

محسن پاک‌نژاد (شنبه، ۲۲ دی) در نشست شورای معاونان وزیر نفت با حضور محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهوری اظهار کرده بود: همزمان با افزایش خوراک پالایشگاه‌های نفت خام، افزایش تولید ۱۰ میلیون لیتر بنزین و ۱۱ میلیون لیتر نفت‌گاز در روز نیز محقق شد.

وی گفته بود: افزایش تولید فرآورده‌های نفتی مانع از خروج حجم زیادی ارز از کشور برای واردات این محصولات شد.

محمدصادق عظیمی‌فر، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران نیز در آن نشست اعلام کرده بود: در دولت چهاردهم با چند طرح پالایشی مانند طرح ایزومریزاسیون پالایشگاه شیراز، واحد هیدروکراک پالایشگاه آبادان و اصلاحات فرآیندی در پالایشگاه‌ها، ۱۰ میلیون لیتر به تولید بنزین و ۱۱ میلیون لیتر به تولید نفت‌گاز کشور افزوده شد.

ضرورت تأمین کالاهای با کیفیت برای میدان‌های مشترک

مدیر تدارکات و خدمات کالای شرکت مهندسی و توسعه نفت در اهمیت تأمین هرچه سریع‌تر کالاهای با کیفیت برای پروژه‌های راهبردی میدان‌های مشترک نفتی تأکید کرد.

به گزارش زمان به نقل از شرکت مهندسی و توسعه نفت، حسین رضایی در حاشیه پانزدهمین نمایشگاه تخصصی ساخت تجهیزات صنعت نفت خوزستان با اشاره به فرصت‌های ایجاد شده از سوی این نمایشگاه برای سازندگان و پیمانکاران نوپا و منطقه‌ای در کنار سازندگان بزرگ داخلی در قلب صنعت نفت کشور و نگاه ویژه شرکت مهندسی و توسعه نفت در تأمین هرچه سریع‌تر کالاهای با کیفیت برای پروژه‌های راهبردی میدان‌های مشترک نفتی تأکید کرد.

وی با اشاره به برنامه‌های پیشروی شرکت مهندسی و توسعه نفت در توسعه میدان‌های نفتی کشور و اهمیت بخش کالا در این پروژه‌ها که بیش از ۷۰ درصد از وزن پروژه‌ها را به خود اختصاص داده است، گفت: هر اقدامی که تأمین کالاهای پروژه‌ها را تسریع کند مدنظر شرکت مهندسی و توسعه نفت و پیمانکاران طرح‌هاست که در این زمینه تأمین از سازندگان با کیفیت داخلی در اولویت قرارداد و در مواردی که تأمین از داخل امکان‌پذیر نباشد، تسریع در تأمین از خارج مورد تأکید قرار می‌گیرد.

مدیر تدارکات و خدمات کالای شرکت مهندسی و توسعه نفت با اشاره به نقش انبار اختصاصی گمرک غرب کارون در پیشبرد اهداف پروژه‌ها، افزود: این انبار با هدف تسهیل و تسریع فرآیند ترخیص کالا راه‌اندازی شده است. تاکنون ۲ سری کالای راهبردی برای طرح‌های آبان، پایدار غرب و آزادگان از این انبار ترخیص شده‌اند و در پروژه‌ها مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این اقدام افزون بر کاهش هزینه‌ها و زمان ترخیص سبب تسریع در بهره‌برداری از میدان‌هاب مشترک شده است.

رضایی ادامه داد: کالاهایی که پیش‌تر برای مدت طولانی در گمرکات کشور متوقف بودند، اکنون به لطف این انبار اختصاصی، با نظارت کامل و سریع‌تر ترخیص می‌شوند.

تحول در تولید لوله‌های غیرفلزی

وی با تأکید بر اهمیت کاربرد لوله‌های تولید بار اول باکیفیت ساخت داخل، از پیشرفت‌های قابل‌توجه در بومی‌سازی لوله‌های غیرفلزی نظیر RTP و GRE خبر داد و گفت: پارسال، ۲ تفاهم‌نامه با شرکت‌های دانش‌بنیان برای تولید داخلی لوله‌های RTP به امضا رسید که مورد تأیید شرکت ملی نفت و معاونت علمی ریاست جمهوری قرار گرفت. خط تولید این لوله‌ها مراحل نهایی تست را در خارج از کشور گذرانده و تا سه الی چهار ماه آینده به ایران منتقل می‌شود. بدین ترتیب پیش‌بینی می‌شود کمتر از یک سال آینده نخستین لوله‌های RTP در داخل کشور تولید شوند.

مدیر تدارکات و خدمات کالای شرکت مهندسی و توسعه نفت تصریح کرد: همچنین استفاده از لوله‌های GRE به‌منظور انتقال نفت ابتدا به‌صورت no cure no pay و اخیرا در قالب مناقصه یکی از طرح‌های مهم به یکی از سازندگان داخلی این لوله‌ها واگذار شده است.

کمیته مزد برای محاسبه دستمزد ۱۴۰۴ آغاز به کار کرد؛

لزوم محاسبه سبد معیشت کارگران براساس هزینه‌های واقعی زندگی

عضو کمیته دستمزد شورای عالی کار با اشاره به آغاز به کار کمیته مزد برای آغاز محاسبات دستمزد ۱۴۰۴ گفت: تلاش تشکل های کارگری بر این است که به صورت منطقی و بهتر بتوانند تصمیماتی برای دستمزد سال آینده اتخاذ کنند .نمایندگان کارگری انتظار دارند امسال محاسبات سبد معیشت براساس هزینه‌های واقعی زندگی انجام شود.

به گزارش سرویس اقتصادی زمان، محمدرضا تاجیک، عضو کمیته دستمزد شورای عالی کار با اشاره به اینکه اولین جلسه کمیته مزد شورای عالی کار روز دوشنبه برگزار شد گفت: اولین نشست به صورت سه جانبه با حضور نمایندگان دولت، کارگران و کارفرمایان در محل وزارت کار برگزار شد. دستور کار کمیته مزد، آغاز محاسبات دستمزد ۱۴۰۴ بود. وی بیان کرد: نتایج محاسبات در کمیته دستمزد برای تصمیم‌سازی به شورایعالی کار ارجاع داده می‌شود. در جلسه روز دوشنبه اعضا معرفی شدند و از سازمان های ذی ربط در حوزه مسکن و بهداشت درخواست ارائه گزارش عملکرد در یکسال گذشته را داشتیم تا بتوانیم بهتر تصمیم بگیریم. در دولت قبل صحبت از راه اندازی قرارگاه مسکن در جهت تسهیل شرایط مسکن کارگران بود، درخواست کردیم تا گزارشی ارائه شود و ببینیم کجای کار هستیم. نمایندگان کارگری انتظار دارند امسال محاسبات سبد معیشت با مشارکت کارگران و کارفرمایان براساس هزینه‌های واقعی زندگی انجام شود. تاجیک با تأکید بر اینکه تلاش تشکل های کارگری بر این است که به صورت منطقی و بهتر بتوانند تصمیماتی برای دستمزد سال آینده اتخاذ کنند افزود: قدرت خرید کارگران در سال جاری بسیار کاهش یافته است، کارگران برای تأمین هزینه های مسکن دچار مشکل زیادی هستند. مقرر شد در این هفته کمیته برگزاری شود. نماینده مجمع عالی کارگران جمهوری اسلامی ایران در خصوص معیشت کارگران گفت: در سال ۱۴۰۳ توقع داشتیم که افزایش متناسب با ماده ۴۱ قانون کار انجام پذیرد که این مهم صورت نگرفت، تقویت قدرت خرید کارگران یک ضرورت است . وی در گفت و گو با تسنیم با اشاره به تأکید برکنترل تورم گفت: انتظار داریم دولت با کنترل تورم شرایط معیشتی کارگران را بهبود بخشد ما به دنبال افزایش قدرت خرید کارگران هستیم تا کارگران از پس هزینه های زندگی خود بر بیایند.درجلسه قبلی شورای عالی کار درخواست کارگران از شورای عالی کار این بود که موضوع افزایش حق مسکن کارگران در سال جاری پیگیری شود و پیشنهاد افزایش ۳۵درصدی حق مسکن توسط وزیر کار به هیات دولت برده و مصوب شود تا معوقه این ۱۰ماه به حساب کارگران واریز شود. پرداخت معوقات حق مسکن در صورت تصویب هیات وزیران است.

انجمن صنایع لبنی افزایش دوباره قیمت لبنیات را تکذیب کرد

سخنگوی انجمن صنایع لبنی گفت: پس از افزایش مجموع ۳۰ درصدی قیمت در مرداد و مهر افزایش قیمت جدیدی در حوزه لبنیات وجود نداشته است.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، محمد فرید، سخنگوی انجمن صنایع لبنی از عدم افزایش قیمت لبنیات در بازار خبر داد و در گفتگویی عنوان کرد که برخی رسانه‌ها اطلاعات درستی درباره قیمت بازار لبنیات ارائه نکرده‌اند. وی اظهار کرد که برخی رسانه‌ها گزارش داده‌اند که خامه ۱۰۰ گرمی که در تابستان امسال ۱۶ هزار و ۵۰۰ تومان تا ۱۹ هزار تومان بود، اکنون بقیمت ۲۶ هزار و ۵۰۰ تومان تا ۲۷ هزار تومان به فروش می‌رسد. قیمت شیرموز و شیرکاکائو پاکتی کوچک نیز در روزهای اخیر افزایش یافته و از ۱۵ هزار تومان به ۱۸ هزار تومان رسیده است و قیمت شیر پاکتی کوچک گاومیش از ۱۷ هزار تومان به ۱۹ هزار و ۵۰۰ تومان رسیده است. سخنگوی انجمن صنایع لبنی افزود که پس از افزایش ۳۰ درصدی قیمت که مجموعاً در مرداد و مهر اتفاق افتاد تاکنون هیچ افزایش قیمتی در نرخ لبنیات بازار رخ نداده است. فرید توضیح داد که قیمت لبنیات یک بار در مرداد ۱۶ درصد به دلیل تغییر در مولفه‌های غیر شیرخام نظیر دستمزد، هزینه سوخت، حمل و نقل و... رخ داد و یک بار هم در مهر به دلیل رشد قیمت شیر خام ۱۴ درصد افزایش یافت. به گفته وی شیرخام ۷۰ درصد هزینه تمام شده محصولات لبنی را تشکیل می‌دهد. فرید درباره محصولات لبنی که ستاد تنظیم بازار قیمت آن را تعیین نمی‌کند، گفت: حتی درباره محصولاتی که قیمت آنها را طبق ضوابط کارخانه‌ها تعیین می‌کنند نیز افزایش قیمتی وجود نداشته است.

تامین مالی غیرتورمی در بن بست تحریم و اعتماد عمومی به دولت

مشکلات اقتصادی کشور ریشه در مسائلی فراتر از اقتصاد دارد

نایب رئیس انجمن اقتصاد ایران با تشریح مدل تأمین مالی غیرتورمی، به چالش‌های این روش در شرایط کنونی ایران پرداخت و تأکید کرد: مشکلات اقتصادی ایران عمدتاً ریشه در مسائلی فراتر از اقتصاد دارد.

به گزارش سرویس اقتصادی زمان، فرشاد پرویزیان، نایب‌رئیس انجمن اقتصاد ایران با بررسی و تشریح تأمین مالی غیر تورمی، به چالش‌های ساختاری این روش در شرایط کنونی اقتصاد ایران که در سایه‌های جنگ اقتصادی و تحریم‌ها قرار دارد، پرداخت. وی با اشاره به بحران‌های ساختاری اقتصاد کشور به ویژه نا‌تراری‌های موجود، افزایش بی‌اعتمادی عمومی و شائبه‌هایی مانند استخراج بیت‌کوین برای جبران کسری بودجه، ضرورت بازنگری در سیاست‌گذاری‌های کلان را یادآور شد و تأکید کرد که مشکلات اصلی اقتصاد ایران فراتر از حوزه اقتصاد و در ساختارهای کلان مدیریتی و بین‌المللی نهفته است.

تأمین مالی غیر تورمی؛ فرصتی در شرایط معمول اقتصادی

پرویزیان در گفت و گو با مهر، با اشاره به مفهوم تأمین مالی غیر تورمی توضیح داد: این روش به معنای تأمین مالی بدون خلق نقدینگی است؛ یعنی در این روش پول جدیدی خلق نمی‌شود و دولت برای تأمین منابع مالی خود به‌جای استقراض از بانک‌ها، مثلاً اقدام به انتشار (و فروش) اوراق قرضه می‌کند. وی با تأکید بر اینکه این روش در شرایط معمول اقتصادی کارآمد است گفت: تمامی راه‌حل‌ها، فرمول‌ها و نسخه‌های اقتصادی که توصیه می‌شود بر اساس مجموعه‌ای از نظریات و قوانین تجربه شده در شرایط معمول اقتصادی است. او در ادامه افزود: اما در شرایط کنونی ایران، که با تورم‌های بالای ۴۰ درصدی و تحریم‌های سنگین اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کند، این روش به چالش‌های جدی برمی‌خورد. در چنین شرایطی یک اقتصاددان قادر به ارائه توصیه‌ی اقتصادی نیست چرا که الان مشکلات اقتصادی کشور راه حل اقتصادی ندارد. بر همین اساس باید اذعان داشت که در شرایط جنگ اقتصادی نباید به دنبال راه حل‌های معمول بود چرا که فرمول‌ها و راهکارهای اقتصادی اساساً برای چنین شرایطی ساخته نشده‌اند.

چرا اوراق دولتی مشتری ندارد؟

یکی از چالش‌های تأمین مالی غیر تورمی، ناتوانی دولت در فروش اوراق قرضه است. پرویزیان علت این مسئله را بی‌اعتمادی عمومی به سیاست‌های اقتصادی دولت و تجربه‌های ناموفق گذشته دانست. پرویزیان یادآور شد تجربه‌های ناموفق دولت در بورس و سایر حوزه‌ها، مردم را از خرید اوراق دولتی بازداشته و دولت را مجبور به استقراض غیرمستقیم از بانک‌ها کرده است.او بیان کرد: انتشار اوراق دولتی با نرخ ۲۰ یا حتی ۳۰ درصد، در حالی که تورم بیش از ۴۰ درصد است، برای مردم جذابیتی ندارد. علاوه بر این، در نهایت بانک‌ها مجبور به خرید این اوراق می‌شوند و این اقدام در آخر به چاپ پول و افزایش نقدینگی منجر می‌شود. وی تأکید کرد انتشار اوراق با نرخ ۲۰ و حتی ۳۰ درصدی در شرایطی که کشور تورم‌های بالای ۴۰ درصدی را تجربه می‌کند نه تنها به ضرر دولت نیست که به نفع او هم هست!

چالش‌های ساختاری اقتصاد ایران در سایه وابستگی به نفت

پرویزیان به وابستگی تاریخی اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی پرداخت و گفت اقتصاد ایران طی یک قرن حاضر، عمدتاً بر پایه درآمدهای نفتی بنا شده و مدیریت اقتصادی ایران همواره به درآمد نفتی وابسته بوده است. هرگاه قیمت نفت بالا بوده، فشارهای اقتصادی کاهش یافته و هرگاه قیمت نفت و به تبع آن درآمد نفتی کاهش پیدا کرده، دولت به فکر اصلاحات اقتصادی و افزایش مالیات افتاده است. اما این اصلاحات اغلب به‌دلیل بازگشت درآمدهای نفتی دوباره کنار گذاشته شده‌اند و ناتمام مانده است.

اقتصاد ایران؛ در جستجوی تولید واقعی

پرویزیان با تأکید بر ضعف تولید ملی، به وابستگی شدید اقتصاد ایران به واردات و درآمدهای نفتی، بیان کرد: حتی در بخش‌هایی مانند تولید مرغ، کشور وابسته به واردات نهاده‌های دامی است. این نشان می‌دهد که مدل تولید ایران بیشتر شبیه مونتاژ است تا تولید واقعی. نایب‌رئیس انجمن اقتصاد ایران توضیح داد: مرغی که نطفه، تخم، جوجه، و تخم مرغ هم مدل ما مدل تولید CKD است. Completely Knocked Down روشی است که در صنعت، قطعات منفصله را وارد کرده و در کارخانه سرهم (مونتاژ) می‌کنند. او اضافه کرد: در شرایطی که حتی تولید مرغ و تخم‌مرغ کشور نیز به واردات نهاده‌های دامی وابسته است، نمی‌توان از مدل‌های متعارف اقتصادی انتظار معجزه داشت.

مسائل اقتصادی یا فرا اقتصادی؟

پرویزیان با تأکید بر اینکه مشکلات اقتصادی ایران عمدتاً ریشه در مسائلی فراتر از اقتصاد دارد، بیان کرد: تحریم‌های بین‌المللی، محدودیت در سرمایه‌گذاری خارجی و ناترازی‌های ساختاری داخلی، اقتصاد کشور را قفل کرده‌اند در این شرایط، روش‌های متعارف تأمین مالی غیر تورمی، نظیر صندوق پروژه، سرمایه‌گذاری جمعی یا انتشار اوراق که برای اقتصادهای عادی طراحی شده‌اند نه شرایط جنگ اقتصادی، نمی‌توانند راهگشا باشند. او با اشاره به ضرورت بازنگری در سیاست‌گذاری‌های کلان گفت: مشکلات اساسی ساختاری و مدیریتی باید پیش از هر اقدامی در حوزه اقتصادی حل شوند. بدون تغییر در این ساختارها، هرگونه اصلاح اقتصادی تنها به نتایج کوتاه‌مدت و ناکافی منجر خواهد شد. نایب‌رئیس انجمن اقتصاد ایران تأکید کرد که مدل‌های تأمین مالی غیر تورمی، از جمله انتشار اوراق، در شرایط عدم اطمینان اقتصادی و نوسانات شدید نرخ ارز نمی‌توانند به تنهایی مشکلات را حل کنند و نیاز به بازنگری جدی در سیاست‌گذاری‌های کلان وجود دارد. وی در پایان تصریح کرد: تا زمانی که مسائل کلان مدیریتی و ساختاری حل نشوند، هرگونه اصلاح اقتصادی موقتی و ناکارآمد خواهد بود. این تغییرات اساسی لازمه عبور از بحران اقتصادی و بازگشت اعتماد عمومی به سیاست‌گذاران است.

٤ چالش مهم بازار سرمایه از زبان رییس سازمان بورس

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، با اشاره به ۴ چالش مهم موجود در بازار سرمایه گفت: گزارش‌های مالی در بازار سرمایه، وزن سنگینی در تصمیم‌گیری‌هادارد.

به گزارش زمان به نقل از سازمان بورس و اوراق بهادار، حجت‌اله صیدی رئیس این سازمان در پانزدهمین دوره جایزه ملی مدیریت مالی ایران با اشاره به ۴ چالش‌های مهم موجود در بازار سرمایه گفت: هر چند ریسک‌های سیاسی و سایر ریسک‌های موجود در نوع خود ریسک‌های مهمی هستند، اما ریسک‌های مالی و عملیاتی، در سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴، در میان مدیران مالی بیش از پیش خودنمایی می‌کند. او با بیان این‌که در موضوع عملیات، از بحث تأمین مالی و حتی خرید مواد اولیه تا تأمین مالی عملیات و تولید و فروش با چالش روبه‌رو هستیم؛ افزود: در سال جاری به دلیل ناترازی انرژی از جمله کمبود مازوت بعضاً فقط نیمی از کارخانه‌ها فعال بودند. بنابراین، این موضوع، چالش مهمی پیش روی مدیران مالی است که می‌بایست مورد توجه قرار گیرد. وی با بیان این‌که نحوه مدیریت چالش تأمین مالی اهمیت بسزایی دارد، افزود: کاهش تأمین مالی، کاهش سرمایه و تورم باعث شده فروش شرکت‌ها نیز با چالش روبه‌رو شود. صیدی با تأکید بر این‌که در سال جاری میزان فروش برخی از صنایع مهم کشور از جمله فولاد، خودرو، دارو و... به طور قابل توجهی کاهش یافته است، گفت: بخشی از کاهش فروش به واسطه تورم پوشش داده شده است اما از نظر وزنی و مقداری با کاهش قابل توجهی در این حوزه روبه‌رو بوده‌ایم. او با بیان این‌که مدیران مالی باید تدبیری برای رفع این چالش‌ها بیندیشند، افزود: چالش درآمد و سودآوری چالش دومی است که پیش روی مدیران قرار دارد، در واقع، کاهش فروش و نبود توانایی بنگاه‌ها باعث شده برگزارشگری از سودمندی لازم برخوردار نباشد.

می‌شود بخشی از سهم بازار از دست برود. بنابراین، در کنار افزایش بهای تمام شده برای نهادهای تولید، دغدغه سودآوری برای مدیران اهمیت قابل توجهی دارد. صیدی، گزارش‌گری را چالش سوم بازار سرمایه برشمرد و توضیح داد: انعکاس درست گزارشگری مالی وظیفه مدیران است و باید مورد توجه جدی قرار گیرد. او، با بیان این‌که در دنیا و ایران استانداردهای حسابداری خوبی وجود دارد و مدیران و حسابرسان قابلی داریم، گفت: محیط پرچالش، نااطمینانی‌ها و مسائل خاص موجود، باعث

سرمقاله

دیپلماسی فعال و اصلاحات نهادی؛ رمز موفقیت ایران در بریکس

محمد کاوه

با گسترش بریکس و تبدیل آن به بریکس پلاس با عضویت کشورهایی از جمله ایران، سهم این گروه در تولید ناخالص داخلی جهانی به ۳۷ درصد رسیده که از گروه جی۷ پیشی گرفته است. با این حال، عدم عضویت ایران در بانک توسعه نوین (NDB)، بازوی مالی بریکس، چالشی مهم محسوب می‌شود و فرصت‌های مالی و سرمایه‌گذاری را از ایران سلب می‌کند. برای بهره‌برداری مؤثر از ظرفیت‌های بریکس، پیشنهادهایی از جمله تقویت دیپلماسی دوجانبه با کشورهای عضو، اصلاح ساختار نمایندگی ایران در بریکس و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های مالی و مشارکت در طرح‌های NDB ارائه می‌شود. بریکس، متشکل از اقتصادهای بزرگ نوظهور، بیش از ۴۰ درصد از جمعیت جهان و حدود ۳۷ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی بر اساس شاخص برابری قدرت خرید است. این مجموعه که نقشی کلیدی در رشد اقتصادی جهانی ایفا کرده، علاوه بر اقتصاد، حوزه‌های سیاسی و فرهنگی را نیز شامل می‌شود.

از بریکس تا بریکس پلاس، شکل‌گیری نظمی نوین در اقتصاد جهانی

در سال ۲۰۲۴، با پیوستن چهار کشور جدید از جمله ایران، امارات متحده عربی، مصر و اتیوپی، بریکس به ساختاری گسترده‌تر تحت عنوان بریکس پلاس تبدیل شد. سهم بریکس پلاس از تولید ناخالص داخلی جهانی اکنون به حدود ۳۷ درصد می‌رسد، در حالی که سهم گروه جی۷، متشکل از اقتصادهای پیشرفته، تنها ۲۹ درصد است. این تغییرات نشان‌دهنده تلاش بریکس برای شکل‌دهی به نظمی نوین در اقتصاد جهانی و کاهش وابستگی به نظام تحت سلطه غرب است. بانک توسعه نوین (NDB)، که به عنوان بازوی مالی بریکس تأسیس شده است، در ابتدا شامل پنج کشور بنیان‌گذار یعنی برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی بود. اعضای مؤسس این بانک با تعهد به سرمایه‌گذاری اولیه شامل ۵۰۰ هزار سهم به ارزش ۵۰ میلیارد دلار، از جمله ۱۰۰ هزار سهم معادل ۱۰ میلیارد دلار سرمایه پرداخت‌شده و ۴۰۰ هزار سهم معادل ۴۰ میلیارد دلار سرمایه تعهدی، پایه‌های مالی این نهاد را بنا‌نهادند.

عدم عضویت ایران در بانک توسعه نوین، چالشی در مسیر بهره‌مندی از بریکس

این بانک در سال‌های اخیر با پذیرش اعضای جدید از جمله امارات متحده عربی و بنگلادش در سال ۲۰۲۱ و مصر در سال ۲۰۲۳، دامنه فعالیت خود را گسترش داده است. روگوئه نیز به عنوان عضو آتی در صف پیوستن به این نهاد قرار دارد. در مقابل، عدم عضویت ایران در بانک توسعه نوین با وجود عضویت در بریکس، چالشی راهبردی برای ایران شمرده می‌شود. عدم حضور در این نهاد به معنای از دست دادن فرصت‌های مالی و سرمایه‌گذاری کلان در طرح‌های زیرساختی و کاهش نفوذ در فرایند تصمیم‌گیری‌های اقتصادی است. این مسئله ممکن است به دلایلی مانند تحریم‌های اقتصادی، ناتوانی در فراهم کردن الزامات عضویت یا اولویت‌های متفاوت ایران در سیاست خارجی و اقتصادی مرتبط باشد. بررسی جایگاه ایران در این چهارچوب، نمایان‌کننده لزوم تدوین سیاستی منسجم برای استفاده بهتر از ظرفیت‌های بریکس و بانک توسعه نوین است. ایجاد ارز مشترک برای کشورهای بریکس مستلزم عبور از چالش‌های متعدد در ابعاد سیاسی، اقتصادی و ساختاری است. این موانع نه‌تنها ناشی از اختلافات میان اعضای این گروه هستند، بلکه به نفوذ گسترده دلار و ساختارهای موجود در اقتصاد جهانی نیز بازمی‌گردند.

موانع سیاسی و اقتصادی بر سر راه ارز مشترک بریکس

نبود هم‌گرایی سیاسی و اقتصادی میان اعضای بریکس یکی از چالش‌های اصلی این گروه است. کشورهای عضو، از جمله چین و هند، اغلب درگیر رقابت‌های راهبردی هستند که بر توانایی آن‌ها برای اتخاذ سیاست‌های هماهنگ تأثیر می‌گذارد. چین، با توجه به نقش خود به‌عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهان و سیاست‌های تهاجمی اقتصادی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بین‌المللی، به‌دنبال گسترش نفوذ خود است. در مقابل، هند، با سابقه درگیری‌های مرزی از جمله بحران سال ۲۰۲۰ در لداخ و تمایل به همکاری با غرب در سیاست‌های منطقه‌ای، رویکردی محتاطانه‌تر نسبت به هم‌گرایی عمیق با چین اتخاذ کرده است. این اختلافات، توانایی کشورهای بریکس برای ایجاد سیستم‌های مالی هماهنگ را محدود می‌کند. نبود بانک مرکزی مشترک یا نهادی مشابه برای تنظیم سیاست‌های مالی و پولی باعث می‌شود که مدیریت ارز واحد به فرایندی پیچیده تبدیل شود. برای مثال، در اتحادیه اروپا، بانک مرکزی اروپا نقش حیاتی در مدیریت یورو ایفا می‌کند، اما هیچ نهادی مشابه در بریکس وجود ندارد. باید به این نکته توجه داشت که بانک توسعه نوین یک بانک توسعه‌ای است و از نظر ساختاری متفاوت از یک بانک مرکزی به حساب می‌آید.

وابستگی به مواد خام و چالش ارز مشترک در بریکس

بیشتر اعضای بریکس به صادرات مواد خام وابستهاند که باعث نوسانات اقتصادی و آسیب‌پذیری در برابر شوک‌های خارجی می‌شود. برای مثال، اقتصاد روسیه به‌شدت وابسته به صادرات نفت و گاز است. در حالی که چین به‌عنوان واردکننده بزرگ انرژی عمل می‌کند، این عدم توازن اقتصادی باعث می‌شود که مدیریت ارز واحد در شرایط نوسانات قیمت کالاها دشوار شود. از سوی دیگر شایان ذکر است که برای راه‌اندازی ارز مشترک، وجود قوانین و چهارچوب‌های مشترک الزامی است. اتحادیه اروپا پیش از معرفی یورو، معاهدات متعددی از جمله معاهده ماستریخت (۱۹۹۲) را اجرا کرد که معیارهای مشخصی برای اعضای منطقه یورو تعیین کرد. بریکس تاکنون هیچ توافق مشابهی برای تعیین معیارهای عضویت یا مدیریت ارز واحد انجام نداده است. نبود این زیرساخت‌ها فرایند ایجاد ارز مشترک را به تأخیر می‌اندازد یا غیرممکن می‌کند.

دیپلماسی فعال و اصلاحات نهادی؛ رمز موفقیت ایران در بریکس

برای استفاده از ظرفیت‌های بریکس و تحقق اهداف اقتصادی مرتبط، ایران باید از فرصت‌ها و امکانات موجود بهطور مؤثر بهره‌برداری کند. این فرایند نیازمند رویکردهای دیپلماتیک و اقتصادی بهویژه در تعامل با کشورهای کلیدی بریکس و نیز اصلاح ساختار نهادی است. در کوتاه‌مدت، وزارت امور خارجه باید روابط دیپلماتیک ایران را با کشورهای کلیدی بریکس (چین، هند و روسیه) تقویت کند. این رویکرد در افزایش سطح همکاری‌های اقتصادی و تجاری و نیز تسهیل فرایندهای مالی و بانکی مؤثر است. در بلندمدت، وزارت امور خارجه باید به دنبال ایجاد همکاری‌های راهبردی با کشورهای این گروه باشد تا به‌عنوان طرف اصلی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی بریکس شناخته شود و بتواند ضمن رایزنی برای همراهی اعضا، ایران را در لیست اعضا بانک توسعه نوین قرار دهد.

استانداردسازی نظام مالی و مشارکت در بانک توسعه نوین

نماینده جمهوری اسلامی در بریکس باید وزیر اقتصاد و نه رئیس بانک مرکزی باشد. زیرا سیاست‌گذاری در بانک مرکزی ساختاری متفاوت از وزارت اقتصاد دارد. با توجه به نمایندگی وزرای اقتصادی کشورهای عضو در بریکس، تغییر نماینده ایران می‌تواند هماهنگی سیاست‌های پیشنهادی و سطح همکاری‌ها را ارتقا دهد. در بلندمدت، همکاری نزدیک‌تر میان وزارت اقتصاد، بانک مرکزی و وزارت خارجه، به تدوین سیاست‌های مالی منسجم، بهره‌برداری بهتر از ظرفیت‌های بریکس و رفع موانع عضویت در بانک توسعه نوین کمک خواهد کرد. بانک مرکزی در کوتاه‌مدت باید سیستم مالی کشور را به استانداردهای بین‌المللی نزدیک کند و زیرساخت‌های لازم را برای مشارکت فعال در طرح‌های بانک توسعه نوین فراهم آورد. این همکاری به تأمین منابع مالی برای طرح‌های زیرساختی در کشور و نیز تقویت نقش ایران در فرایندهای مالی جهانی کمک می‌کند. در بلندمدت، بانک مرکزی باید به دنبال افزایش سهم ایران در تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای در چهارچوب بریکس و درنهایت، مشارکت در فرایند ایجاد ارز مشترک باشد.

Alborz.payam@gmail.com